

**ИНТЕРЕСЪТ НА ПОТОМЦИТЕ НА БЕСАРАБСКИТЕ БЪЛГАРИ
КЪМ ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ В БЪЛГАРИЯ
(НА ПРИМЕРА НА БТЛ „ВАСИЛ ЛЕВСКИ“ В КИШИНЕВ)**

Маргарита Тодорова Терзиева

Университет „Проф. д-р Асен Златаров“, гр. Бургас

**THE INTEREST OF BESSARABIAN BULGARIAN DESCENDANTS IN
ATTAINING A HIGHER EDUCATIONAL DEGREE IN BULGARIA
(FOLLOWING THE EXAMPLE OF VASIL LEVSKI BULGARIAN
THEORETICAL LYCEUM IN CHIȘINĂU)**

Margarita Todorova Terzieva

University “Prof. d-r Asen Zlatarov”, Burgas

** Авторът изразява своята благодарност към проект № НИХ-437/2020 „Изследване проекциите на компетентностния подход при подготовката, възпитанието и развитието на личностните качества в предучилищна и начална училищна възраст чрез използване на алтернативни педагогически форми за организация на образователните дейности“ за финансирането на настоящата статия.*

Abstract: *The present work offers a methodological and statistical analysis of data related to the interest of the Bulgarian diaspora in attaining a university degree in their ancestral homeland, in getting in touch with the culture, customs and traditions of the modern Bulgarians at the beginning of the 21st century. The results from the presence of the descendants of Bessarabian Bulgarians from Moldova in the higher educational institutions in this country have been traced. A steady tendency regarding their presence has been revealed, which shows the positive attitude of the government and public institutions to the Bulgarians living outside Bulgaria. Although the research is limited to one location only, it may be of assistance to similar investigations.*

Keywords: *Moldova, Bulgarian diaspora, higher education*

В началото на 21 век въпросът за българските общности извън България продължава да бъде актуален и многоаспектен. Липсата на дългосрочна държавна политика в миналото доведе до намаляване на контактите с българската диаспора и тенденциозно предпочитание на едни групи и общности за сметка на други. Днес различията са загърбени, но въпреки добрите резултати, очакванията в тази област продължават да бъдат високи.

Избран обект на изследване е Българският теоретичен лицей „Васил Левски“¹ в Кишинев – предполага се, че в молдовската столица и околностите ѝ живеят над 8000

¹ С Постановление № 463 от 28 август 1996 г. на Правителството на Република Молдова се открива Средно общообразователно училище с усилено изучаване на български език в муниципия Кишинев. Година по-

потомци на етнически българи. Лицеят е средно училище, основано през 1996 година, и там получават образованието си както наследници на някогашните емигранти от българските земи, така и деца от смесени бракове.

Събраните в юбилейна книга [1] статистически данни ще позволяват да отговорим на следните въпроси:

1. Предпочитана страна, в която продължават следването си учениците от лицей.
2. Избор на висши училища в България.
3. Избор на специалности.

Възпитаниците на БТЛ „Васил Левски“ изучават четири езика – национален, български, руски и английски. Това им дава възможност да учат във висши учебни заведения в различни страни. В табл. 1 тази реализация е отразена по следния начин:

**Таблица 1. Завършили средно образование в БТЛ „В. Левски“
и тяхната последваща реализация**

Година/бр. завършили	Завършили ВО	ВО в България	ВО в Молдова	ВО в Русия	Други
2001-20	19	10	6	2	1
2002-20	19	7	9	3	0
2003-32	28	15	10	1	2
2004-21	20	11	9	0	0
2005-31	24	6	15	2	1
2006-30	27	13	12	1	1
2007-29	25	17	8	0	0
2008-39	36	13	20	3	0
2009-28	28	15	13	0	0
2010-32	31	10	19	1	1

[1, с. 282-299]

късно, с решение на Кметството на гр. Кишинев от 19 юни 1997 г., Българското училище в Кишинев получава официалното название Българско училище „Васил Левски“ [2, с. 20].

Легенда: ВО – висше образование

Прави впечатление, че от 282 випускници 257 продължават своето образование във висши училища, което прави 91% от изследваните. От тях в родината остават 121 души, 117 заминават да следват в България, 13 – в Русия, 6 – в други страни. Като се има предвид, че на територията на Молдова има български университет - Тараклийският държавен университет „Григорий Цамблак“ функционира от 2004 година, което съвпада с периода на изследването – може да се твърди, че изборът на България като място за потомците на бесарабските българи за получаване на висше образование /бакалавър и магистър/ е представителен. 45,5% от всички студенти - бивши възпитаници на Българския теоретичен лицей в Кишинев - получават тези образователно-квалификационни степени в прародината.

Таблица 2. Висши училища в страната, обучавали през 2001-2010 година випускници на БТЛ „В. Левски“

ВУ	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Общо
ПУ	2	1		1			1	3	4	1	13
ИУ-Варна	1	1								1	3
ШУ	4										4
УХТ	1	1					3				5
СУ	1	1	4	3		6	5	3		3	26
УНСС	1	2	3	3	2	1	2	4	2	2	22
МУ-Плевен		1			1	1	1	1	1		6
ВТУ			4			1			1	1	8
РУ			2	1	1		2				6
ТУ			1			1	1				3
ХТМУ			1								1

ВСУ				1						1	2
УАСГ				1		1	1	1	2		6
БУ				1							1
ЮЗУ					1	2		1	2		6
НХА					1						1
ИА- Свищов									1		1
УниБИТ									1		1
Колеж- Добрич										1	1
НСА										1	1

[1, с. 282-299]

В табл. 2 е проследен изборът на учебно заведение от страна на визираните по-горе студенти. Трябва да се подчертае, че държавата и по-специално МОН регулират тези избори, като отпускат квоти на различни учебни заведения в страната. Тяхното изпълнение или неизпълнение зависи от броя на успешно положилите изпит по български език в Кишинев и Тараклия. Квотите са за всички етнически българи: за тях се борят и банатски, и таврически, и бесарабски българи, както и такива от други български общности извън гореспоменатите.

В рамките на периода от 2001 до 2010 година най-предпочитани висши училища в България за възпитаниците на Българския теоретичен лицей „Васил Левски“ в Кишинев са:

а/ СУ „Св. Климент Охридски“ – избран от 26 души;

б/ УНСС – София – избор на 22 души;

в/ ПУ „Паисий Хилендарски“ – избран от 13 души.

52,5% от всички студенти са избрали тези три университета, като някои от тях се обучават последователно в степените „бакалавър“ и „магистър“. Останалите 17 висши учебни заведения са обучавали общо 55 души, което прави средно около трима души през въпросния хронологичен период. Очевидно е, че тук от значение е не географското

разстояние, а авторитетът на университета и възможността за избор на желана специалност, която ще проследим в следваща таблица.

Таблица 3. Специалности, които са завършили възпитаниците на БТЛ „В. Левски“

Специалности	Брой завършили студенти от българската диаспора
Право	6
Международна търговия	1
История	1
Българска филология	2
Английска филология	1
Българска и английска филология	2
Технология на храните	2
Международни отношения	7
Финанси	6
Политология	4
Психология	2
Медицина	6
Международни икономически отношения	7
Туризм	7
Транспортна техника и технологии	1
Органични химични технологии	1
Компютърни системи и технологии	3

Промислено и гражданско строителство	1
Журналистика и масови комуникации	4
Предучилищна и начална училищна педагогика	1
Архитектура	3
Промислен дизайн	1
Логопедия	1
Ресторантьорство и туризъм	2
Музика	2
Археология	1
Авиационна техника	1
Инженер-дизайнер	1
Градоустройство	1
Бизнес администрация	1
Маркетинг	1
Икономика на транспорта	2
Икономика на туризма	1
Филмово и телевизионно изкуство	1
Водоснабдяване и канализация	1
Хидротехническо строителство	1
Строителство на сгради и съоръжения	1
Екология и защита на околната среда	1

Славянска филология	1
Програмиране	1
Етнология	1
Връзки с обществеността	1
Банки и финанси	1
Социология	1
Джудо	1
Не посочват завършената специалност	10

[1, с. 282-299]

Забележка: Един от випускниците е учил в Кулинарна академия – Добрич. Това не е български колеж, само се намира на територията на България.

От посочилите висше училище един студент е обучаван на практика в учебно заведение, което е частно по своя характер и в него работи екип от чуждестранни преподаватели. За останалите 106 души – 10 не са уточнили специалността, по която се обучават - предпочитаните специалности са:

а/ „Международни икономически отношения“, „Международни отношения“, „Туризъм“ – по 7 избора;

б/ „Право“, „Финанси“, „Медицина“ – по 6 избора;

в/ „Политология“, „Журналистика и масови комуникации“ – по 4 избора.

В тези елитни за студентите специалности през десетилетието са се обучавали 44,3% от възпитаниците на Българския теоретичен лицей в Кишинев. При останалите 37 специалности средният брой обучавани е 1,6. Интересното е, че за хронологичния период освен трите университета с най-много избори, редица студенти са се обучавали по предпочитаните специалности във ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“ и МУ – Плевен. Така например всички, които са завършили медицина, са го направили именно в Плевен.

Получените резултати позволяват да формулираме следните изводи:

Най-предпочитана страна за лицеистите от Кишинев, в която могат да продължат образованието си извън Молдова, е България.

За периода 2001-2010 година те са завършили бакалавърска и магистърска степен на обучение в 20 висши учебни заведения в София, Пловдив, Велико Търново, Варна, Шумен, Плевен, Русе, Бургас, Благоевград, Свищов.

Сред записаните 45 специалности най-предпочитаните за дошлите от Молдова лицеисти - потомци на бесарабски българи, са „Международни икономически отношения“, „Международни отношения“, „Туризм“, „Право“, „Финанси“ и „Медицина“.

Заклучение

Макар и с локален характер, проучването разкрива определени тенденции в желанието на потомците на бесарабските българи да намерят възможност за пълноценен контакт с прародината. Получаването на висше образование е един емоционален избор, но подплатен с много значими аргументи, които допринасят за консолидирането на българите извън България.

Литература:

[1] Българският лицей в Кишинев. Под общата редакция на В. Стоянов. Шумен, 2011, 300 с.

[2] Преподаване на българския език в Република Молдова: опит и перспективи. Кишинев, 2017.

За контакт с автора:

проф. д-н Маргарита Терзиева

e-mail: mater@abv.bg